

Van wie is de vis?

Over ruzies, twisten en oorlogen

Van wie is de vis? Deze vraag heeft in de loop der eeuwen tot menig handgemeen geleid. Vissoorten als de kabeljauw, zalm, tarbot, makreel, ja zelfs de kleine spiering, hebben gemeen dat ze naamgevers zijn van heuse oorlogen.

Tekst Frans Collignon

De afgelopen jaren zijn er diverse kabeljauwoorlogen gevoerd met IJsland aan de ene en Groot-Brittannië aan de andere kant. IJsland vergrootte telkens eenzijdig zijn territoriale wateren om zo zijn visserijrechten uit te breiden. Dat ging dan ten koste van Britse trawlers die de aanvoer voor de zo bekende fish and chips verzorgden. In 1958 ging de maritieme IJslandse grens van 7 naar 22 kilometer uit de kust en in 1972 tot 93 kilometer. Na wat gesteggel over en weer werd de strijd gestaakt toen de Britten er toch mochten vissen, zolang ze maar niet te veel uit de rijke visgronden ophaalden. Maar toen IJsland in 1975 de grens oprekte tot 370 kilometer, was kennelijk de maat vol en kwam het tot echt wapengekletter. Schepen van beide landen ramden elkaar en er vielen gewonden aan boord. De Britse marine stoomde

op en het heeft heel wat nauwgezet diplomatiek overleg gekost voor de strijdbijl kon worden begraven. Deze drie kabeljauwoorlogen van de laatste vijftig jaar tonen aan hoe belangrijk de visvangst is voor ons en onze naasten.

Kabeljauwoorlog

Een bekende oorlog in de vaderlandse geschiedenis is de Hoekse en Kabeljauwse twisten, halverwege de veertiende eeuw. Die hadden niets met de echte vis te maken, maar kunnen vanwege de naam hier niet onvermeld blijven. De strijdende 'Kabeljauwen' werden zo genoemd omdat het wapen van hun heer getekende visschubben leek te hebben en de 'Hoeken' hadden zich zo genoemd omdat je daarmee (hoeken = haken) kabeljauwen vangt.

Al in de 17e eeuw werd er gevochten om de kabeljauw ('Een kabeljauw op het strand', schilderij van François Ryckhals uit 1643).

Er zijn meer kabeljauwconflicten geweest die wel om de echte vis gingen. In de zeventiende en achttiende eeuw bevochten Franse, Engelse en Nederlandse vissersschepen elkaar in wat nu de IJslandse wateren zijn. In een IJslands geschrift van 1695 wordt beschreven hoe Franse vissers een Nederlands schip aanvielen, dat ternauwernood wist te ontkomen. De Fransen kwamen zelf echter vast te zitten in het ijs en moesten met vijftig man klauterend over de ijsschotsen het land zien te bereiken. Daar zagen ze een schip en dachten dat de redding nabij was. Het waren echter Nederlanders en die hielden niet van halve maatregelen. Geen van de Fransen heeft het overleefd. De kabeljauw werd ook toen al duur betaald. Sir Walter Scott, de beroemde Engelse schrijver van prachtige verhalen zoals Ivanhoe, liet een visboer in zijn roman *The Antiquary* van 1816 niet voor niets zeggen: "Het is geen vis die u daar koopt, het zijn mensenlevens!"

Haantjesgedrag

Niet alleen kabeljauw is verbonden aan oorlog. We kennen ook de tarbotoorlog, waarbij Canada en de Europese Unie elkaar eind vorige eeuw, weliswaar bloedeloos, bevochten. Ook hier ging het om de vraag van wie de vis is. De Canadese marine arresteerde in 1995 Spaanse vissers die in internationale wateren aan het vissen waren. De Spaanse marine liet dat niet op zich zitten, maar het haantjesgedrag beperkte zich tot wat waarschuwingschoten.

Dan is er ook een heuse makreeloorlog, waar wederom IJsland, bij is betrokken. Door de opwarming van de oceaan zoeken de makrelen koeler water op en komen bij IJsland die er meer vangt dan de EU (die over de visstand waakt) lief is. Het argument van IJsland is sluitend: de makreel is vrijwillig hierheen gezwommen, dus wij mogen doen wat we willen.

De zalm wordt duur betaald

Ook bij de zalmoorlog tussen Amerika en Canada is de hamvraag van wie die zalm nu eigenlijk is. Dat is een kwestie die ook in de veertiende en vijftiende eeuw, toen de zalm nog volop zwom in Rijn en Maas, niet kon worden beantwoord zonder bloedvergieten. Vreedzamer verliep de zalmoorlog tussen de Europese Unie en Noorwegen. Die ging over invoerrechten en de vrede werd getekend door een afspraak over de minimumprijs. Ook de zalm wordt dus duur betaald.

Spiering

De spieringoorlog hebben we aan voormalig staatssecretaris Bleeker te danken - althans de term. Hij gebruikte die dit voorjaar in een Kamerdebat over het Friese vergunningenbeleid voor de vangst van spiering in het IJsselmeer. Het gaat te ver om de strijd tot in detail weer te geven (de vergunning werd wel, toen weer niet, later toch wel en uiteindelijk tot slot niet verleend in een tijdbestek van enkele maanden), maar volgend jaar zal de vraag zeker weer boven komen drijven. **V**

